

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๐/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิผู้ต้องขัง กรณีร้องเรียนว่า เจ้าหน้าที่เรือนจำกลางเขาบินย้ายผู้ต้องขังเข้าคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุดโดยไม่เป็นธรรม

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เจ้าพนักงานเรือนจำกลางเขาบิน
ผู้บัญชาการเรือนจำกลางเขาบิน

ที่ ๑

ที่ ๒

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนผ่านไปรษณีย์ ตามคำร้องที่ ๑๐๐/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๖ ว่าผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังของเรือนจำกลางเขาบิน จังหวัดราชบุรี ในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เรียกผู้ร้องเข้าพบเพื่อสอบถามว่า ผู้ร้องเขียนข้อความลงในกระดาษโดยใช้ถ้อยคำหยาบคายต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ แต่ผู้ร้องได้ปฏิเสธและไม่ทราบว่กระดาษแผ่นนั้นมาจากที่ใด แม้จะมีการเทียบลายมือที่เขียนข้อความดังกล่าวกับลายมือในจดหมายของผู้ร้องแล้วปรากฏว่าไม่เหมือนกัน แต่ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มีคำสั่งย้ายผู้ร้องไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุดโดยไม่ได้แจ้งเหตุผลให้ทราบ รวมถึงไม่เปิดโอกาสให้ชี้แจงข้อเท็จจริง สาเหตุเพราะถูกกล่าวหาว่า “กระด้างกระเดื่อง” ทั้งที่ไม่มีมูลความจริง นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังมีพฤติกรรมเอื้อประโยชน์ต่อผู้ต้องขังซึ่งเป็นผู้ช่วยงานเจ้าพนักงานเรือนจำ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตรวจสอบ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาประกอบการชี้แจงและพยานหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ วิดีโอบันทึกภาพและเสียงระหว่างผู้ร้องกับผู้ถูกร้องที่ ๑ ณ เรือนจำกลางเขาบิน เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖

๒.๑.๒ หนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๓๑๔๑ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ เรือนจำกลางเขาบิน ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๖

๒.๑.๔ บันทึกการให้ถ้อยคำของผู้ถูกร้องที่ ๑ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ เรือนจำกลางเขาบิน ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๖

๒.๑.๕ หนังสือเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ยธ ๐๗๓๗/๖๕๓๔ ลงวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๖ ถึง เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) เมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้พบกระดาด ๑ แผ่น ซึ่งมีข้อความเป็นการด่าทอโดยใช้ถ้อยคำหยาบคาย ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เรียกผู้ร้องมาสอบถามข้อเท็จจริงว่าเป็นผู้เขียนข้อความดังกล่าวหรือไม่ โดยตั้งกล้องบันทึกภาพและเสียงไว้ แต่ผู้ร้องปฏิเสธ เนื่องจากเห็นว่าไม่ใช่ลายมือของตน จากนั้นเจ้าพนักงานเรือนจำได้เรียกผู้ร้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง และเปรียบเทียบลายมือของผู้ร้องกับข้อความในกระดาด ในวันดังกล่าวผู้ร้องถูกย้ายไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด โดยไม่ได้รับแจ้งเหตุผล รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้นำพยานหลักฐานแก้ข้อกล่าวหา ผู้ร้องเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงขอให้ส่งตัวอย่างลายมือของตน เปรียบเทียบกับลายมือในกระดาดดังกล่าวไปตรวจสอบที่กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง

๒) ผู้ร้องทราบว่า สาเหตุที่ถูกย้ายไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด เพราะถูกกล่าวหาว่ามีพฤติกรรมกระดาดกระเดื่อง ซึ่งเป็นการใส่ร้ายและขัดต่อความเป็นจริง เนื่องจากตนเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นดี ไม่เคยกระทำความผิดวินัยผู้ต้องขัง หรือสร้างความเดือดร้อนวุ่นวาย เมื่อมีการตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย จะมีการประกาศชื่อเจ้าของตู้ล็อกเกอร์และต้องค้นต่อหน้าผู้ต้องขัง แต่การตรวจค้นครั้งนี้เกิดขึ้นหลังจากผู้ร้องขึ้นเรือนนอนแล้ว

๓) ผู้ร้องถูกคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุดเป็นเวลา ๑ เดือน ๕ วัน ทำให้ต้องสูญเสียสิทธิประโยชน์ในฐานะนักโทษเด็ดขาด ตามกฎหมายราชทัณฑ์ว่าด้วยการเลื่อนและลดชั้นนักโทษเด็ดขาด ถูกตัดการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อกับบุคคลภายนอกระหว่างการสอบสวน ไม่เสร็จสิ้น และไม่สามารถซื้ออาหารที่นอกเหนือจากเรือนจำจัดเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ยังมีพฤติกรรมเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งหากเป็นผู้ช่วยงานเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ถูกลงโทษทางวินัย

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงสรุปได้ดังนี้

๑.๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปฏิบัติการจุ่มตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมายบริเวณ เรือนนอน แคน ๖ และได้ยินเสียงต่ำทอด้วยถ้อยคำหยาบคาย จึงส่งลงโทษผู้ต้องขังโดยให้ลูกนั่ง ต่อมา ตรวจพบกระดาษที่มีถ้อยคำต่ำทอหยาบคายและเป็นการให้ร้ายเจ้าหน้าที่ จึงได้รายงานข้อเท็จจริง ให้ผู้บังคับบัญชารับทราบ และเรียกตัวผู้ร้องรวมทั้งผู้ต้องขังคนอื่นมาสอบถามข้อเท็จจริง โดยให้ ลงลายมือชื่อไว้ในฐานะพยาน จากการตรวจค้นตู้ล็อกเกอร์ของผู้ร้องพบว่า ลายมือในจดหมาย หรือคำร้องมีลักษณะคล้ายคลึงกับลายมือที่เขียนข้อความในกระดาษ

๑.๒) เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เรียกผู้ร้องมา สอบถามข้อเท็จจริง โดยบันทึกภาพและเสียงไว้เป็นหลักฐาน แต่ผู้ร้องมีกริยาท่าทางโต้เถียง พุดจาเสียงดัง และกล่าวว่า “หัวหน้ามายัดข้อกล่าวหาให้ผมทำไม ผมสาบาน ถ้าผมทำขอให้ตายภายใน ๓ วัน ๗ วัน และขอให้คนยัดข้อกล่าวหาผมตายภายใน ๓ วัน ๗ วัน ขอให้โคตรแม่มันฉิบหาย” จากพฤติกรรม ดังกล่าว ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงได้มีคำสั่งย้ายผู้ร้องไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด

๑.๓) ต่อมาผู้ร้องถูกย้ายจากแดนความมั่นคงสูงสุดไปคุมขังที่แดน ๑ ซึ่งเป็นแดนเฝ้าระวัง การย้ายแดนต้องขังไม่ได้ทำให้ผู้ร้องเสียสิทธิประโยชน์ และไม่กระทบต่อการแข่งขัน นักโทษเด็ดขาด แต่ได้รับความสะดวกน้อยลง ส่วนสาเหตุที่ทำให้ผู้ร้องไม่พอใจ เนื่องจากมีการ ปราบปรามและตรวจค้นสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำ เช่น เหล้าหมัก หนังสือลามก อุปกรณ์ที่ใช้ ในการสักร่างกาย อาวุธ และอุปกรณ์ที่สามารถดัดแปลงเป็นอาวุธหรือใช้ในการหลบหนี การตรวจค้น ดังกล่าวเป็นเรื่องปกติวิสัย ทั้งนี้ ได้รายงานข้อมูลให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ รับทราบด้วยแล้ว

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงสรุปได้ดังนี้

๒.๑) เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้เรียกผู้ร้องมา สอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อความในจดหมายที่มีถ้อยคำต่ำทอเจ้าหน้าที่ แต่ผู้ร้องกลับไม่พอใจ และพุดเสียงดัง ข่มขู่ให้ร้ายเจ้าหน้าที่ รวมทั้งสาปแช่ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า เป็นพฤติกรรมที่กระด้างกระเดื่อง และขัดคำสั่งเจ้าพนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่ มีพฤติการณ์คือด้านยากต่อการปกครอง ตามข้อ ๕ (๒) ของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำ ความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๑^๑ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รายงานข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นให้ย้ายผู้ร้อง จากแดน ๖ ไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วให้ความเห็นชอบ

/๒.๒) หลังจากนั้น...

^๑ ข้อ ๕ ผู้ต้องขังที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ อาจได้รับการพิจารณาจาก คณะกรรมการให้ย้ายไปคุมขังยังเรือนจำความมั่นคงสูงสุด ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้

(๑) ผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมใช้เรือนจำเป็นแหล่งสังหารซื้อ-ขายยาเสพติดหรืออุปกรณ์สื่อสาร หรือกระทำความผิด กฎหมายอื่นหรือมีพฤติกรรมอยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรืออุปกรณ์สื่อสารในเรือนจำ

(๒) ผู้ต้องขังที่มีพฤติการณ์คือด้านยากต่อการปกครองของเรือนจำ มีลักษณะเตรียมการหรือพยายาม แหกหักหลบหนี ก่อการจลาจล และรวมทั้งผู้ต้องขังที่มีลักษณะเป็นกลุ่ม ก่อความวุ่นวายเดือดร้อนให้ผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ

๒.๒) หลังจากนั้นผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มีคำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๔๗๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เพื่อสอบสวนการกระทำผิดและดำเนินการทางวินัย กรณีที่ผู้ร้องมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า ผู้ร้องแสดงกริยาหรือวาจาที่ไม่เหมาะสม และเป็นการกระทำที่แสดงออกถึงความไม่เคารพยำเกรงต่อเจ้าหน้าที่ ถือเป็นความผิดฐานกระด้างกระเดื่องต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ เห็นควรลงโทษทางวินัยด้วยการลดชั้นลง ๑ ชั้น ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วเห็นชอบ และให้ดำเนินการตามที่เสนอ

๒.๓) ในระหว่างที่ผู้ร้องถูกย้ายจากแดน ๖ ไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด เจ้าพนักงานเรือนจำได้ตรวจค้นสัมภาระของผู้ร้องพบอุปกรณ์สำหรับสักร่างกายเป็นภาพสีกยันต์ จำนวน ๙ แผ่น ซุกซ่อนอยู่ในถุงพลาสติกบรรจุอยู่ในแพ้มสีขาว ซึ่งเจ้าพนักงานเรือนจำเห็นว่าเป็นสิ่งของต้องห้าม ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงมีคำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๔๗๙/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เพื่อสอบสวนการกระทำผิดและดำเนินการทางวินัย ซึ่งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงมีความเห็นว่า สิ่งของดังกล่าวยังไม่ถือว่าเป็นสิ่งของต้องห้ามประเภทเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับสักร่างกาย ผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วเห็นชอบให้ยุติเรื่อง

๒.๔) ส่วนกรณีที่มีการตรวจพบกระดาดซึ่งมีข้อความเป็นการด่าทอโดยใช้ถ้อยคำหยาบคายนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มีคำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๔๘๐/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เพื่อสอบสวนการกระทำผิดและดำเนินการทางวินัย^๒ นอกจากนี้ คณะกรรมการพิจารณาการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุด เรือนจำกลางเขาบิน ครั้งที่ ๗/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖^๓ ได้พิจารณาถึงพฤติการณ์

/ของผู้ร้อง...

^๒ คำสั่งเรือนจำกลางเขาบิน ที่ ๔๘๐/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง เพื่อสอบสวนการกระทำผิดและดำเนินการทางวินัย ประกอบไปด้วยคณะกรรมการ ดังนี้

^๓ คณะกรรมการพิจารณาการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคงสูงสุด เรือนจำกลางเขาบิน ครั้งที่ ๗/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ ประกอบไปด้วยคณะกรรมการ ดังนี้

ของผู้ร้องแล้วเห็นว่า การตรวจสอบยืนยันลายมือเป็นเรื่องที่กระทำได้ยากซึ่งจะต้องมีการส่งตรวจพิสูจน์ไปยังสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนพฤติการณ์ “ดื้อด้าน” ต้องมีการกระทำผิดที่บ่งชี้ว่า แม้อุทธรณ์โทษติเตียน หรือดำเนินหลายครั้งก็ไม่เข็ดหลาบ หรือไม่ยอมฟัง ดังนั้น การขอคุมขังตามมาตรการเฝ้าความมั่นคงสูงสุดจึงต้องรอผลการตรวจพิสูจน์ลายมือเสียก่อน เมื่อได้ผลตรวจยืนยันแล้วจะนำมาพิจารณาใหม่ จึงมีมติให้ประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อส่งตัวอย่างลายมือไปตรวจสอบและยืนยันผล ในระหว่างนี้ให้ย้ายผู้ร้องไปคุมขังที่แดน ๑ ซึ่งเป็นแดนเฝ้าระวังไว้ก่อน ต่อมากองพิสูจน์หลักฐานกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตรวจพิสูจน์และมีความเห็นว่า ลายมือในแผ่นกระดาษเมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างลายมือของผู้ร้องแล้ว ไม่อาจลงความเห็นอย่างหนึ่งอย่างใดได้ จากนั้นคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงได้ตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้วมีความเห็นว่า เมื่อไม่มีพยานหรือหลักฐานอื่นใดที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างปราศจากข้อสงสัย จึงเห็นควรยกประโยชน์แห่งความสงสัย และเห็นควรยุติเรื่อง ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วเห็นชอบให้ยุติเรื่อง

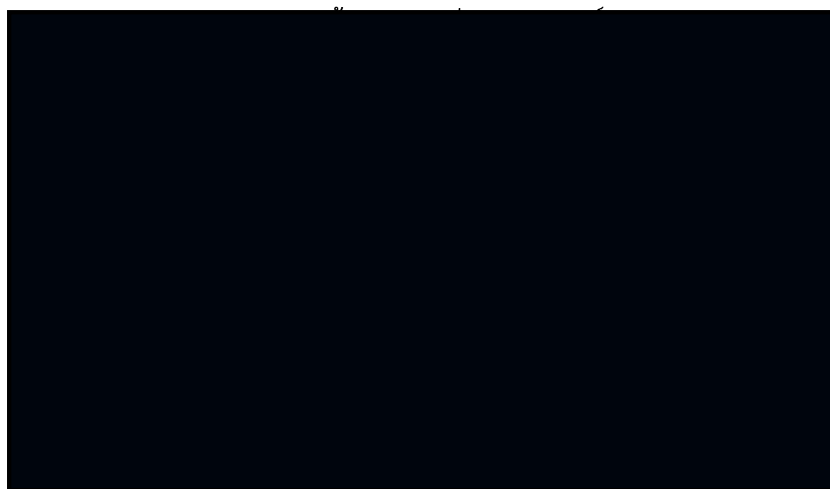
๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณา ดังนี้

๓.๑ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้ถูกร้องทั้งสองได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีการใช้อำนาจย้ายแดนคุมขังผู้ร้อง หรือไม่

๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๐^๔ ได้รับรองไว้ว่า ระบบราชทัณฑ์จะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ผู้ต้องขังกลับตัวและเตรียมพร้อมที่จะกลับเข้าไปในสังคมร่วมกับผู้อื่นโดยที่ไม่กระทำผิดกฎหมายมากกว่าที่จะเป็นการลงโทษเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ประกอบกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติ

ในการปฏิบัติ...

^๔ ข้อ ๑๐

๓. ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม

ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดเนลสันแมนเดลา (The Nelson Mandela Rules)^๕ กำหนดไว้ว่า การจะลงโทษผู้ต้องขัง จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับ รวมถึงหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งผู้บริหารเรือนจำจะต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่เกิดขึ้นด้วย

๒) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ตรวจพบกระดาษที่มีข้อความดาทอโดยใช้ถ้อยคำหยาบคายต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ และเมื่อตรวจค้นตู้ล็อกเกอร์ของผู้ต้องขังพบจดหมายและเอกสารในตู้ของผู้ร้อง ซึ่งจากการเปรียบเทียบลายมือแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงได้เรียกผู้ร้องมาสอบถามข้อเท็จจริง โดยบันทึกภาพและเสียงไว้เป็นหลักฐาน แต่ผู้ร้องปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำการดังกล่าว และใช้วาจาก้าวร้าวต่อเจ้าพนักงานเรือนจำ เพราะตนถูกกล่าวหาและอยู่ในสถานะเป็นผู้ต้องสงสัย ประกอบกับในขณะนั้น ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์หรือมีหลักฐานอื่นที่ยืนยันได้ว่าผู้ร้องกระทำการดังกล่าว แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่าผู้ร้องมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงได้รายงานข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อผู้ถูกร้องที่ ๒ ให้ใช้อำนาจย้ายผู้ร้องจากแดน ๖ ไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด ซึ่งผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบโดยอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๑ ของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุดและเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๑^๖ ที่ให้อำนาจผู้บัญชาการเรือนจำความมั่นคงไว้เป็นการเฉพาะ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่ผู้ร้องได้ก่อขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่า กระบวนการลงโทษทางวินัยจะมีความเป็นธรรมต่อผู้ต้องขัง

๓) การที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เสนอความเห็นให้ผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาย้ายผู้ร้องไปคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุดทันทีภายหลังเกิดเหตุ โดยไม่ปรากฏว่ามี การรับฟังผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ถือได้ว่าเป็นมาตรการลงโทษทางวินัยโดยไม่มีการรับฟังข้อเท็จจริงอย่างครบถ้วน ประกอบกับกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตรวจพิสูจน์และมีความเห็นว่า ลายมือในแผ่นกระดาษเมื่อเปรียบเทียบกับตัวอย่างลายมือของผู้ร้องแล้ว ไม่อาจลงความเห็นอย่างหนึ่งอย่างใดได้ นอกจากนี้ คณะกรรมการพิจารณาการคัดย้ายผู้ต้องขังแดนความมั่นคง

/สูงสุด...

^๕ ข้อกำหนด ๓๓๙

๑. ผู้ต้องขังจะต้องไม่ถูกลงโทษทางวินัย เว้นแต่จะได้เป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขของกฎหมาย หรือระเบียบข้อบังคับที่อ้างถึงในข้อกำหนด ๓๓๗ และหลักการว่าด้วยความเป็นธรรมและกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย จะต้องไม่มีลงโทษทางวินัยต่อผู้ต้องขังซ้ำสองสำหรับความผิดเดียวกัน

๒. ผู้บริหารเรือนจำต้องประกันความได้สัดส่วนระหว่างมาตรการลงโทษทางวินัยกับความผิดที่เกิดขึ้น และจะต้องบันทึกข้อมูลการลงโทษทางวินัยที่นำมาใช้ทั้งหมดอย่างถูกต้อง

^๖ ข้อ ๑๑ การคัดย้ายผู้ต้องขังที่อยู่ในการคุมขังของเรือนจำความมั่นคงสูงสุด เข้าคุมขัง ยังแดนความมั่นคงสูงสุดภายในเรือนจำให้อำนาจผู้บัญชาการเรือนจำความมั่นคงสูงสุดแห่งนั้น

สูงสุด เรือนจำกลางเขาบินยังมีความเห็นว่า การกระทำของผู้ร้องยังไม่เข้าลักษณะพฤติการณ์ต่อต้าน
ยากต่อการปกครอง ดังนั้น จึงเห็นว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองยังไม่สอดคล้องตามกฎหมายและ
ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ร้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพเกินสมควรแก่เหตุ อีกทั้งยังถูกลงโทษทางวินัย
โดยไม่เป็นธรรม

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการละเมิด
สิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไข
การละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ต่อไป

๓.๒ ประเด็นที่สอง ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด
สิทธิมนุษยชน กรณีปฏิบัติหน้าที่โดยเอื้อประโยชน์ต่อผู้ต้องขังที่เป็นผู้ช่วยงานเจ้าพนักงานเรือนจำ
หรือไม่

๑) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง^๗
ได้กำหนดหลักการที่ห้ามไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังด้วยเหตุสถานะอื่นของผู้ต้องขัง
นอกจากนั้น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐^๘ และกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สินของผู้ต้องขังเป็น
/สิ่งของ...

^๗ ข้อกำหนด ๒

๑. ข้อกำหนดนี้พึงใช้ได้ทั่วไปโดยปราศจากความลำเอียง จะต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยเหตุ
ของความแตกต่างในด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด สัญชาติ
หรือฐานะทางสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นใดของผู้ต้องขัง

^๘ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๗๒ ผู้ใดกระทำด้วยประการใดให้เข้ามาหรือให้ออกไปจากเรือนจำ หรือครอบครอง หรือใช้ใน
เรือนจำ หรือรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งสิ่งของต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่ง
แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- (๑) ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ และสารระเหย รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเสพ
- (๒) สุราหรือของมีเมาอย่างอื่น
- (๓) เครื่องมืออันเป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี
- (๔) อาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๗๓ ผู้ใดกระทำด้วยประการใดให้เข้ามาหรือให้ออกไปจากเรือนจำ หรือครอบครอง หรือใช้ใน
เรือนจำ หรือรับจากหรือส่งมอบแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งสิ่งของต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน
สองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- (๑) อุปกรณ์สำหรับการเล่นการพนัน
- (๒) ของเน่าเสียหรือของมีพิษต่อร่างกาย
- (๓) เงินตรา
- (๔) เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับสักร่างกาย
- (๕) สิ่งของอื่นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเรือนจำหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี

ของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สิ่งของที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓^๙ ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานเรือนจำ มีหน้าที่ในการปฏิบัติการจับกุมตรวจค้นภายในเรือนจำเพื่อป้องปรามการกระทำความผิด และการครอบครองสิ่งของต้องห้าม ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการตรวจสอบสิ่งของต้องห้ามภายในเรือนจำ แต่ยังเป็น การจัดระเบียบเรือนจำให้อยู่ในระเบียบวินัยตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

๒) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ หน้าที่ผู้บังคับแดน ๖ จึงมีหน้าที่ในการควบคุมดูแลผู้ต้องขัง รวมทั้งตรวจตราป้องกันการกระทำผิดวินัย ในกรณีที่มิพพฤติการณ์หรือเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องขังครอบครองสิ่งของต้องห้าม ย่อมมีอำนาจ เข้าตรวจค้นได้ ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญที่เรือนจำกลางเขาบินมอบหมายให้เจ้าพนักงานเรือนจำ กระทำการดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อเจ้าพนักงานเรือนจำตรวจค้นสัมภาระของผู้ร้องในระหว่างที่ถูกย้ายไปคุมขัง ที่แดนความมั่นคงสูงสุด พบอุปกรณ์สำหรับสร้างร่างกายเป็นภาพสักรายวันจำนวน ๙ แผ่น จากพฤติการณ์ ดังกล่าวอาจเชื่อได้ว่าผู้ร้องมีสิ่งของต้องห้ามไว้ในครอบครอง ซึ่งหากพบว่าผู้ต้องขังรายอื่นกระทำ ความผิดวินัย เรือนจำกลางเขาบินจะมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเพื่อสอบสวน การกระทำผิดและดำเนินการทางวินัยเช่นกัน

๓) กรณีตามคำร้องนี้ไม่พบว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ก่อกวน แอ้วประโยชน์ เลือกปฏิบัติ หรือเฉาะเจาะจงต่อผู้ต้องขังเป็นการเฉาะราย แต่เป็นการรักษาระเบียบวินัยภายในเรือนจำอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังกระทำผิดวินัยหรือครอบครองสิ่งของต้องห้ามเกินกำหนด ประกอบกับที่ผ่านมา เจ้าพนักงานเรือนจำได้ตรวจพบเหล่าหมัก หนังสือลามก อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งของ ต้องห้ามและเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ และกฎกระทรวงกำหนดทรัพย์สิน ของผู้ต้องขังเป็นสิ่งของที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้เก็บรักษาไว้ในเรือนจำ พ.ศ. ๒๕๖๓ ทั้งนี้ เรือนจำกลางเขาบินได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง และลงโทษทางวินัยต่อผู้ต้องขังมาโดยตลอด อีกทั้งผู้ร้องไม่มีพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานอื่นยืนยันตามที่กล่าวอ้าง กรณีจึงเชื่อได้ว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ดำเนินการภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องแล้ว ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

/๔. มติ...

^๙ ข้อ ๓ ทรัพย์สินดังต่อไปนี้เป็นสิ่งของที่ไมอนุญาตให้ผู้ต้องขังเก็บรักษาไว้ในเรือนจำ

(๑) สิ่งของที่มีสภาพเป็นของสด เสี่ยงภัยหรือของอันตรายหรือโสโครก

(๒) ผลิตภัณฑ์ยาสูบตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

(๓) สิ่งของที่มีขนาด น้ำหนัก ปริมาณ จำนวน หรือสภาพ อันจะเก็บรักษาไว้ในเรือนจำไม่ได้

(๔) วัตถุ เอกสาร สิ่งพิมพ์ หรือสิ่งอื่นใดที่สื่อไปในทางลามกอนาจาร หรืออาจก่อให้เกิดความไม่สงบ

เรียบร้อยหรือเสื่อมเสียต่อศีลธรรมอันดี

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๗ จึงมีมติว่า

๔.๑ ประเด็นที่ผู้ถูกร้องทั้งสองใช้อำนาจย้ายแดนคุมขังของผู้ร้อง เป็นการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ประเด็นที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปฏิบัติหน้าที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ต้องขังที่เป็นผู้ช่วยงาน เจ้าพนักงานเรือนจำ ยังไม่อาจรับฟังได้ว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชน

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไข การละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชนต่อกรมราชทัณฑ์ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ เพื่อดำเนินการ ดังนี้

๔.๓.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิด สิทธิมนุษยชน

ให้กรมราชทัณฑ์ในฐานะหน่วยงานบังคับบัญชาตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเยียวยาผู้ร้องเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่อาจเสียไประหว่าง ที่ถูกย้ายเข้าคุมขังที่แดนความมั่นคงสูงสุด โดยใช้รายงานผลการตรวจสอบฉบับนี้เป็นข้อมูลประกอบด้วย ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่ที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓.๒ ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครอง สิทธิมนุษยชน

๑) ให้กรมราชทัณฑ์ศึกษาและทบทวนการใช้ถ้อยคำในระเบียบ กรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำ ความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามข้อ ๕ (๒) “ผู้ต้องขังที่มีพฤติการณ์ต่อต้านยากต่อการปกครอง ของเรือนจำ...” เนื่องจากเป็นการใช้ดุลพินิจของบุคคลหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการตีความ รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพนักงานเรือนจำกับผู้ต้องขังในลักษณะอำนาจนิยม หรือมีลักษณะเป็นการตีตราผู้ต้องขัง เพื่อไม่ให้กระทบสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้ต้องขังเกินความจำเป็น

๒) ให้กรมราชทัณฑ์แก้ไขปรับปรุงระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยการคุมขัง และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในแดนความมั่นคงสูงสุด และเรือนจำความมั่นคงสูงสุด พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑

/เกี่ยวกับการ...

เกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำในการคัดย้ายผู้ต้องขังที่อยู่ในการคุมขังของเรือนจำ ความมั่นคงสูงสุด เข้าคุมขังยังแดนความมั่นคงสูงสุดภายในเรือนจำ หรือกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ขั้นตอน หรือพฤติการณ์การใช้อำนาจโดยคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

